

2024, in alle opzichten een uitdagend jaar

Met trots presenteren wij onze 3e nieuwsbrief. Nu het seizoen ten einde loopt, kijken wij met trots terug naar een bijzonder jaar. Een langzame start vanwege het slechte weer, maar uiteindelijk is 2024 een heel druk jaar geweest met wisselend broedsucces. In januari jl. is een aantal leden al begonnen met het zoeken en inventariseren van nesten. Daarna hebben ze de nesten goed in de gaten gehouden. Wanneer wij zeker wisten dat er vast gebroed werd, heeft de eerste controle plaatsgevonden om te kijken hoeveel eieren er gelegd waren. Vervolgens heeft er een tweede snelle controle plaatsgevonden om te kijken of de eieren uitgekomen zijn. Indien nodig is een derde controle uitgevoerd in verband met het vaststellen van een datum waarop er eventueel geringd kon worden, wanneer de landeigenaar, of beheerder hiervoor toestemming gaf.

Wij zijn dankbaar dat een aantal leden van onze werkgroep zo actief is geweest met een aantal belangrijke taken, zoals het doorgeven van nesten, het meegaan om te controleren, een aantal klimmers die op vrijwillige basis voor ons de bomen in geklommen zijn. Wij willen Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, Dunea en Noord- en Zuidhollandlandschap ook bedanken voor de plezierige samenwerking, maar natuurlijk ook een bedrijf dat ons hout op maat heeft geschonken om uilenkasten en torenvalkkasten te maken, de vrijwilligers niet te vergeten, en ga zo maar verder. In februari konden wij al de eerste bosuilen jongen ringen. In oktober hebben wij het laatste nest met jonkies geringd (2de legsel kerkuil).

Nu moeten we de plannen voor het komende seizoen weer concreet maken, alle ingevulde nestkaarten up to date maken ivm de terugkoppeling hiervan naar SOVON en het inventariseren van klussen die gedaan moeten worden. Jullie hulp is hard nodig, om ook voor 2025 weer een succesvol jaar te maken. Daarom zijn alle ogen en oren in het veld meer dan welkom.

Wij willen iedereen bedanken die zo op zijn of haar eigen manier een bijdrage heeft kunnen leveren. Verder in deze nieuwsbrief lezen jullie meer over de resultaten en hoe je ons kunt helpen. Tenslotte willen we de lezers wijzen op onze website [Home | Werkgroep Roofvogels](#) en de facebook-pagina Werkgroep Roofvogels Rijnland. Voor vragen en opmerkingen kunt u ons mailen: roofvogels.rijnland@gmail.com. Veel leesplezier!

Resultaten Broedsucces Roofvogels Rijnland 2024

Dit jaar was een bijzonder broedjaar, met name door het bijzonder natte en koude voorjaar en begin van de zomer. Dit in tegenstelling tot het vorige jaar, 2023, toen het maar liefst 6 weken niet regende in mei en juni! Bij het zoeken van nesten van roofvogels starten we vaak met de bekende bezette plekken van het vorig jaar. Er brak een lichte paniek uit in het voorjaar, toen veel bekende plekken van 2023 niet bezet leken. Er is toen door een aantal mensen heel veel tijd gestoken in het zoeken, - en met succes-, en in de organisatie van de monitoring. Vaak moest de planning per week worden omgegooid door het slechte weer. Daarnaast zijn er ook een aantal extra ogen en oren en nestkastgroepen goed actief geweest het afgelopen jaar. Hier geven we overzicht van de resultaten van dit jaar, en vergelijken dat met dat van verleden jaar, zodat we ook een beeld krijgen wat de invloed is van het natte en koude broedseizoen dit jaar.

Zie onderstaande tabel voor alle resultaten. Er zijn in 2024 meer dan 400 nestkaarten aangemaakt voor tien soorten. Het aantal gecontroleerde nestkasten bedraagt 206, dat is met name te danken aan een aantal nestkastgroepen die met ons zijn gaan samenwerken. In totaal werden 191 territoria vastgesteld, dus waar roofvogels gedrag territoriaal vertoonden, bijv. bezoek van nest of nestkast. Daarvan werd in 151 gevallen een broedgeval geconstateerd, dus met minimaal één ei of jong (als je het eistadium mist in de controles). Daarvan zijn er 128 succesvol, dus 23 mislukte broedgevallen (15%). Van de succesvolle broedgevallen zijn er 93 geringd. Om verschillende redenen zijn succesvolle broedgevallen niet geringd, bijv. pas gevonden in het vliegvlugge of takkeling stadium (bijv. Boomvalk, Ransuil, Sperwer), of (nog) geen toestemming om te ringen. In totaal zijn 241 roofvogels geringd door de eigen werkgroep, vnl. zijn dit pullen, maar ook een klein aantal oudervogels. De meest algemene soort (geringd) waren de Buizerd en Torenavalk, daarna volgen Havik, Kerkuil en Sperwer, en het minst algemeen Bruine kiekendief, Steenuil, Ransuil, en Boomvalk.

soort	aantal nestkaarten	aantal territoria	aantal broedgevallen	aantal succesvolle nesten	aantal nesten geringd	gemid. datum 1 ^e ei	gemid. aantal eieren	gemid. aantal pullen
Torenavalk	83 (44)	49 (21)	40 (15)	33 (13)	26 (11)	25 apr (24 apr)	4.8 (5.3)	3.7 (4.2)
Boomvalk	14 (5)	6 (1)	4 (0)	4 (0)	1 (0)	- (-)	- (-)	- (-)
Bosuil	64 (30)	15 (10)	11 (6)	10 (6)	4 (3)	8 feb (26 jan)	- (-)	3.3 (3.0)
Kerkuil	47 (18)	16 (8)	12 (3)	11 (3)	10 (3)	10 apr (-)	5.7 (-)	3.3 (-)
Ransuil	14 (9)	7 (7)	6 (7)	5 (7)	1 (1)	-(-)	- (-)	- (-)
Steenuil	10 (4)	2 (0)	2 (0)	2 (0)	1 (0)	-	-	-
Bruine kiekendief	19 (4)	15 (4)	7 (4)	5 (4)	5 (3)	12 apr (18 apr)	4.6 (4.5)	3.4 (3.7)
Buizerd	86 (44)	49 (31)	40 (22)	33 (20)	26 (16)	4 apr (4 apr)	2.7 (2.6)	1.9 (2.2)
Havik	31 (19)	19 (10)	18 (6)	14 (6)	11 (5)	24 mrt (29 mrt)	3.7 (3.8)	2.9 (2.7)
Sperwer	22 (22)	14 (16)	12 (12)	12 (9)	8 (4)	28 apr (4 mei)	4.9 (5.3)	3.4 (4.3)

Tabel. Resultaten broedsucces roofvogels Rijnland in 2024 (en 2023, tussen haakjes). - = geen berekening want minder dan drie eerste legsels. Datum 1e ei berekend met Berekening_legbegin (ned) 2.1.xlsx van

SOVON; gemiddeldes In vergelijking met 2023 zijn er bijna twee keer zoveel nestkaarten, nestkasten, territoria, succesvolle en geringde broedgevallen. Er is één soort meer (Steenuil), en het aantal geringde vogels is maar ca. 1,5 keer zo hoog als in 2023. Dit is een teken dat het aantal geringde vogels per geringd nest in 2024 lager is: 2.6 tegen 3.2 in 2023. *alleen berekend over kaarten met complete informatie (aantal ei, aantal pul)

Bespreking per soort

Torenvalk. Het aantal nestkaarten is 83, d.i. gelijk aan het aantal gecontroleerde nestkasten. Hiervan was bij ca. 60% torenvalken aanwezig. In ongeveer de helft van de kasten kwam het tot een broedgeval. Van de 40 broedgevallen mislukten er 7. Meestal werden de eieren verlaten. In één geval kwamen alle vijf eieren uit, maar werden de jongen één voor één weggenomen, vermoedelijk door een Ekster. Bij een deel van de succesvolle nesten was er relatief veel uitval. De Torenvalken hadden het moeilijk dit jaar. Maar er waren ook nestkasten die dit jaar net zo succesvol waren als verleden jaar, met bijv. 6 uitgevlogen jongen (Wassenaar). In een enkel geval was een kast bezet door een Nijlgans, maar het plaatsnemen van een verticale spijl op het frontpaneel is voldoende om voortaan vestiging van de Nijlgans te verhinderen. In een aantal nestkasten was er een groot aandeel aan vogelprooien in plaats van muizen. Dit is een teken dat het natte en koude voorjaar en begin zomer een negatieve invloed had op de muizenstand, zo belangrijk voor de Torenvalk, maar ook de Buizerd.

Boomvalk. Dit jaar is door enkele vrijwilligers extra tijd gestoken om broedende Boomvalken te monitoren in Rijnland, zie ook het verslag hierover in deze nieuwsbrief. Er zijn dit jaar zeker zes territoria vastgesteld, veel daarvan in de omgeving van Leiden. In vier gevallen ging het om succesvolle broedgevallen, die (vaak pas) aan het licht kwamen door de rondvliegende bedelende jongen. In één geval is het gelukt om een broedgeval goed te monitoren, zie hiervoor ook weer het eerdergenoemde verslag.

Bosuil. Er zijn in de afgelopen winter fors meer bosuilkasten door onze werkgroep opgehangen. In totaal zijn hiervan 64 nestkaarten. Maar het aantal bezette kasten bleef daarbij ver achter, als je dat vergelijkt met de Torenvalk. Dit schijnt bij de Bosuil redelijk normaal te zijn. Van het aantal succesvolle broedgevallen kon maar een klein deel geringd worden. Veelal zijn die overige broedgevallen waarschijnlijk uit natuurlijke holten en komen pas aan het licht bij het ontdekken van de takkelingen. We hadden dit jaar wederom een heel vroeg succesvol broedgeval, waarbij de eileg al begin januari is gestart. Daarnaast hadden we een extreem groot broedgeval van maar liefst 6 bosuipullen, waarvan het vijf overleefd hebben.

Kerkuil. Het aantal nestkaarten, bijna 50, staat ook weer gelijk aan de gecontroleerde nestkasten. Hiervan was ongeveer een derde bezet en in ongeveer een vierde van de gevallen was er een broedgeval. Een broedgeval mislukte door verstoring (werkzaamheden in de schuur) in de eifase. Bij Kerkuil overleefde vaak maar een deel van de jongen, het gemiddeld aantal (geringde) jongen is maar de helft van het aantal eieren. Er waren dit jaar maar liefst drie territoria/broedgevallen in bosuilkasten, waarvan twee succesvol. In totaal zijn er tien broedgevallen geringd, waaronder ook één tweede legsel op 2 oktober.

Er zijn zoveel mogelijk braakballen verzameld van de Kerkuil. Van drie kasten in de nabijheid van de Kagerplassen zijn daar meerdere restanten, kaakjes, van de Noordse woelmuis aangetroffen.

Hiervan is een ondersoort die alleen in Nederland voorkomt (een zgn. endem). Bij de Zoogdiervereniging, die voor ons de ballen pluist, was men hierover heel opgetogen.

Bij een manege waar al jaren een kast hangt, werd er dit jaar voor het eerst door een kerkuil gebroed. We konden beide ouders vangen en ringen, en er waren vier nog kale pullen aanwezig. Na een maand zijn drie daarvan geringd. Bij zulke grote jongen zijn de ouders veelal niet meer in de kast aanwezig. Een week hierna werd het vrouwtje dood gevonden midden in de duinen, doodsoorzaak onbekend. Wat te doen? De natuur zijn gang laten gaan of de Dierenambulance bellen? We hebben een week later de jongen opnieuw gewogen en twee oudste pullen waren ruim boven hun gewicht dat hoort bij hun leeftijd! Alleen de benjamin was precies op gewicht. We hebben ze verder toen met rust gelaten. De benjamin is nog wel uitgevlogen, maar later toch dood op de manege gevonden. Toevalligerwijs was in dezelfde buurt ook een vergelijkbare situatie, waarbij de jongen wel naar een vogelsasiel zijn gebracht (melding op Facebook). Hoe dat verder verlopen is, is niet bekend.

Ransuil. In tegenstelling tot de Bosuil, Kerkuil en Steenuil broeden Ransuilen niet in nestkasten. Er is dit jaar veel energie gestoken om nesten van Ransuilen te vinden, maar met beperkt succes. In twee gevallen kon van succesvolle nesten het aantal eieren en jongen vastgesteld worden, en van een ervan kon een takkeling geringd worden. Veel succesvolle broedgevallen worden pas duidelijk als de takkelingen 's avonds hun bekende dierpiep laten horen. Een uitzonderlijk geval was een Ransuil die een ei gelegd heeft in een Kerkuilkast, een buitenkast aan een boom. Dat legsel werd helaas verlaten.

Steenuil. In ons werkgebied zijn weinig bezette kasten van Steenuilen te vinden. Dit jaar zijn er voor het eerst twee bezette nestkasten gevolgd in het oostelijk deel van Rijnland, waarvan er een door onze eigen groep is geringd.

Bruine kiekendief. In de afgelopen jaren volgde Wim -*kiekjesdief*- van Yperen heel nauwgezet zijn kiekendieven in de Kagerplassen met zijn eigen boot. Helaas is hij afgelopen najaar plotseling overleden. Als werkgroep zijn we niet in het bezit van een eigen boot, dus de monitoring van waterrijke gebieden als de Kagerplassen is een hele lastige klus. Er zijn een groot aantal territoria vastgesteld, maar van een klein deel kon vastgesteld worden of er daadwerkelijk gebroed werd. Zo troffen wij bij twee territoria bij een herhaalde controles een bezet nest zonder eieren. Er werd wel aan het nest gebouwd door man en vrouw, en het vrouwtje zat vaak op het nest. Een gevalletje speelnest? In twee gevallen mislukte het broedgeval, een in het eistadium en bij een ander waren de al grote jongen van de ene op andere dag verdwenen. In één geval werd tijdens het broedseizoen, rond een nest met kleine jongen, bomen en struiken omgezaagd. We zijn gelukkig met de beheerder kunnen overeenkomen dit werk zes weken uit te stellen.

Buizerd. Van de Buizerd zijn meer dan 80 nestkaarten aangemaakt, veelal voortbordurend op nesten van het afgelopen jaar. In veel gevallen bleken die niet bezet te zijn. Gelukkig zijn door naarstig zoeken van een aantal actieve vrijwilligers bij 50 territoria vastgesteld met 40 broedgevallen waarvan er 33 succesvol waren. Veelal mislukte nesten in het eistadium. Maar ook bij de succesvolle broedgevallen was er dit jaar veel uitval, in veel gevallen bleef er van meerdere eieren er maar één te ringen jong over. Net als de Torenvalk is de Buizerd afhankelijk van kleine zoogdieren die dit jaar een slecht jaar hadden door het natte/koude voorjaar en begin zomer. In het centrum van Haarlem kwam ook een Buizerd tot broeden, van de vier eieren

kwamen uiteindelijk drie jongen groot. Bij de Buizerd zijn ook een aantal bijzondere prooien waargenomen waaronder een wezel en een egel.

Havik. Deze soort is de grootste broedende roofvogel in onze regio. Van de 31 nestkaarten bleken er uiteindelijk ca. 2/3 van de nesten bezet te zijn. Ook hier waren verleden jaar bezette nesten vaak niet bezet, maar werden er vervolgens 1-2 nieuwe nesten in de buurt gebouwd (en gevonden). Een aantal nesten mislukte met name in de eilegfase, o.a. door verstoring door kapwerkzaamheden, maar waarschijnlijk ook door het koude weer. Uiteindelijk werden er 11 nesten geringd! Als opmerkelijke prooi bij een van de nesten is de vondst van een halfwas vos....

Sperwer. Net als de Boomvalk en Ransuil zijn de nesten van de Sperwer notoir moeilijk te vinden. Ze starten vaak laat met nestbouw, en ze hebben vaak meerdere nesten. Dat er Sperwers gebroed hebben, blijkt dan vaak als er bedelende jongen worden waargenomen. Sperwers hebben relatief grote legsels, maar ook daarvan de nodige uitval. In Leiden was er een Sperwer met zes eieren in een bescheiden qua omvang nest. Bij controle met telescopische camerastok telden we vijf pullen, voor zo ver de kluwen dons goed te ontwarren is. Bij het ringen waren er inderdaad vijf jongen. Maar de verrassing was groot toen bleek dat de volgende dag nabij het nest een ongeringd jong werd gevonden. Deze was waarschijnlijk eerder uit het nest gevallen. Deze was heel levendig, en werd klaarblijkelijk nog gevoerd door de ouders. Ook hier wat te doen? Dierenambulance waarschuwen of de natuur zijn gang laten gaan? We hebben ervoor gekozen niet in te grijpen. In een vergelijkbaar geval, in een park in Rotterdam, werd eveneens een jonge niet vlugvlugge Sperwer op de grond gevonden. Die is wel naar de Vogelopvang gebracht. Dit jong is weer teruggezet bij alle andere pullen, bij de ringactie.

Vergelijking 2024 met 2023

In de eerste tabel kan al direct per soort per resultaat (aantal broedgevallen etc.) een vergelijking worden gemaakt tussen beide jaren. We hebben dat voor de meest algemene soorten hieronder samengevat. Van de vijf soorten hebben vier soorten hoger percentage mislukte nesten, drie soorten een vroeger broedseizoen, twee soorten minder eieren en vier soorten minder jongen. Per bezet nest (dus inclusief de mislukte nesten) was de in 2024 de reproductie 20% lager bij Torenvalk, Buizerd en Havik en zelfs 35 % lager bij de Bruine kiekendief. Alleen bij de Sperwer was die per bezet nest hoger. Niet alleen de typische muizenjagers als Torenvalk en Buizerd hadden het moeilijk, maar ook soorten die meer op vogels jagen als Bruine kiekendief en Havik. In 2023 had de Sperwer mislukte nesten o.a. door de zomerstorm Poly.

soort	% mislukte nest 2024 - 2023	legbegin 2024 – 2023	aantal ei 2024 – 2023		aantal pul 2024 – 2023
Torenvalk	18 - 13	25 apr – 24 apr	4.8 – 5.3		3.7 – 4.2
Bruine kiek	29 - 0	12 apr – 18 apr	4.6 – 4.5		3.4 – 3.7
Buizerd	18 - 5	4 apr – 4 apr	2.7 – 2.6		1.9 – 2.2
Havik	24 - 0	24 mrt – 28 mrt	3.7 – 3.8		2.9 – 2.7
Sperwer	0 - 25	28 apr – 4 mei	4.9 – 5.3		3.4 – 4.3

Tabel. Vergelijking broedsucces algemene roofvogels Rijnland nat en koud 2024 met droog en warm 2023. In rood als 2024 (verschil > 2% of 2 d of 0.2) slechter was, en in groen (1 x) als beter.

Terugvangsten

Als onderdeel van het broedsucces-onderzoek worden de jonge pullen, indien mogelijk, geringd. Soms worden ook de oudervogels geringd, bijv. als die nog in de kast zitten of bij het zenderen van de oudervogels. Het ringen van vogels levert op de eerste plaats waardevolle informatie tijdens het ringen zelf (bijv. geslacht, conditie). Maar met name de terugvangsten na het ringen zijn belangrijk, want zo wordt een beeld verkregen over de verspreiding in de ruimte en de overleving. Helaas betreffen de meeste terugmeldingen dode vogels, bijv. als verkeersslachtoffer. Kleurringen, die op afstand goed afgelezen kunnen worden, geven meer informatie dan metalen ringen. In de toekomst willen we dan ook proberen meer met kleurringen te gaan werken. Hieronder wordt een opsomming gegeven van de terugvangsten die binnengekomen zijn in de periode oktober 2023 tot oktober 2024. Meestal zijn dit vogels die door ons geringd zijn, soms zijn ze door andere ringers geringd, maar door ons teruggevonden. In het afgelopen jaar zijn 23 terugmeldingen binnengekomen. Duidelijk is dat de meeste vogels doodgaan in het eerste jaar/winter en dat zij duidelijk in de buurt/regio blijven.

Torenvalk. In totaal zijn tien Torenvalken teruggemeld: acht in hun eerste jaar of winter. Vier daarvan zijn dood nabij het nest gevonden, bijv. twee door zomerstorm Poly (2023). Drie jonge torenvalken zijn dood gevonden in een schuur in de winter. Als de vogels voor langere tijd worden opgesloten, verhongeren ze. Een jonge torenvalk is in de winter bij Hoofddorp met een klapval gevangen. De overige twee zijn oude vogels. Van een man Torenvalk kon met een webcam bij een nestkast in Halfweg de ring worden afgelezen: als pul in 2022 in Vijfhuizen geringd. Een tweede ring van een Torenvalk werd gevonden bij het schoonmaken van een kerkuilkast in Zandvoort: als pul in 2019 geringd in Vijfhuizen.

Slechtvalk. Een toevallige vondst werd bij ons gemeld uit voorjaar 2023 van een poot met metalen ring en kleurring in een akker. Dit bleek van een Slechtvalk te zijn, die als pul in 2016 was geringd in Noordwijkerhout.

Smelleken. In het najaar meldde de Vogelopvang Leiden de binnenkomst van een Smelleken die tegen een raam was gevlogen. Deze is geringd weer vrijgelaten, maar een week later weer teruggemeld bij de Vogelopvang Haarlem, opnieuw tegen een raam aangevlogen. En later weer met succes weer vrij.

Bosuil. Er is een vrouw bosuil gevangen op de nestkast in Leiden, die bleek te zijn geringd in 2021 nabij Leidschendam, als pul in een kerkuilkast.

Kerkuil. Er zijn dit jaar drie jonge Kerkuilen dood gemeld nabij de kast (Vogelenzang, Valkenburg, Zandvoort). In een geval werd een dode oude vrouw Kerkuil gemeld midden uit de Amsterdamse Waterleidingduinen (zie ook bij de resultaten 2024). De doodsoorzaak was onbekend.

Ransuil. Een bijzondere terugmelding werd gedaan in de Haarlemmermeer. Daar werd in oktober dit jaar een Ransuil gezien met een wingflap. Deze was daar door een ander ringer als vrouw gemerkt als >2kj in 2013!

Bruine kiekendief. Terugmeldingen van Bruine kiekendief zijn zeldzaam. Van een nest hiervan uit Warmond zijn zelfs twee terugmeldingen: een uit een natuurgebied in de Hoekse Waard in najaar 2023 en een dit voorjaar als verkeersslachtoffer bij Oudewater.

Havik. Er zijn vier terugmeldingen van jonge Haviken: drie zijn dood gemeld (verkeersslachtoffer Wassenaar -> Noordwijkerhout, tegen raam gevlogen Voorschoten -> Den Haag, Vijfhuizen -> Lisse onbekend) en een verkeersslachtoffer is gerevalideerd weer vrijgelaten (Warmond -> Hazerswoude).

De Zenderbuizerd

Door Jaap Meere en Peter de Maagt

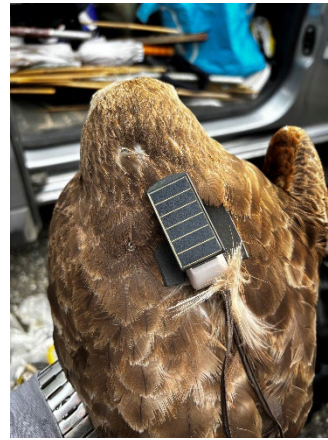
Eén van de hoogtepunten van dit seizoen was misschien wel het zenderen van een buizerd in het Bentwoud. Het was ook een heel mooi voorbeeld van een fijne samenwerking tussen SOVON, Staatsbosbeheer Bentwoud en de roofvogelwerkgroep Rijnland.

Het doel van het zenderen van de buizerd is meer te leren over het jachtgebied, de frequentie van jagen, de prooi en hoe de buizerd zich gedraagt wanneer hij jongen heeft.

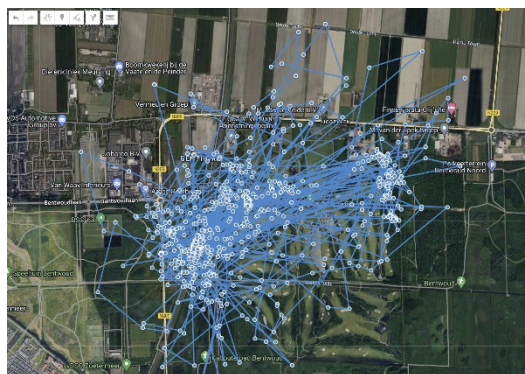
Het is niet iets wat je op een regenachtige zondagmiddag verzint. Het zenderen van een Buizerd valt (terecht) onder de Wet op de Dierproeven en hiervoor dien je een goedgekeurd studieprotocol te hebben. Dit gaat zelfs tot op het niveau dat van tevoren al beschreven is wie de vogel mag hanteren en wat de taken van de verschillende mensen zijn. Verder is de timing heel belangrijk. De volwassen vogels dienen al jongen te hebben omdat ze dan behoorlijk territoriaal zijn.

Na een jaar van heel wat telefoontjes en mailtjes later, was het begin juni dan zover. Op een zonnige dag, met de wind uit de gunstige richting werd alles in gereedheid gebracht om de buizerd te vangen. Een opgezette oehoe diende als trigger en nadat we allemaal op veilige afstand van het nest waren, duurde het maar een paar minuten voordat de eerste alarmroepen van de buizerd te horen waren, spoedig daarna gevolgd door de eerste duikvluchten. Verbazingwekkend genoeg werd de opgezette oehoe zelfs toegetakeld met een paar flinke klauwen. Het vrouwtje konden we als eerste vangen, maar aangezien het mannetje vaker erop uittrekt om prooi te vangen was er enige twijfel. Moeten we misschien wachten tot we het mannetje kunnen vangen? De vraag beantwoordde zichzelf al, want terwijl we aan het discussiëren waren was het mannetje al in het net gevlogen.

Het mannetje werd geringd en voorzien van een GPS-GSM logger, die bij goede lichtomstandigheden (de logger wordt gevoed door een zonnepaneeltje) een GPS-positie opslaat en deze posities dagelijks naar een server stuurt. Het is leuk om af en toe al eens te kijken naar de gegevens. We moeten uitkijken dat we geen voorbarige conclusies trekken, maar het mannetje bleek het zichzelf niet zo moeilijk te maken. Het braakliggende terrein langs het spoor was zijn vaste stek om te jagen. Kennelijk was hij liever lui dan moe en lange tochten waren niet aan hem besteed. De gegevens van een paar maanden tonen aan dat zijn jachtgebied zich eigenlijk beperkt tot een paar kilometer!

Het dragen van een zender is niet belastend voor de vogel. De zender weegt slechts een paar gram en is met riempjes op het lijf vastgezet en de vogel wordt zeker niet belemmerd in zijn bewegingsvrijheid. De zender wordt opgeladen met een paar zonnecellen, en op deze manier kunnen we een aantal jaar de vogel volgen.

Boomvalken in Rijnland; een mooie uitdaging

Door Gijs van der Voet

Eén van de moeilijke dagroofvogels om het broedsucces van te monitoren is de Boomvalk. Een prachtige roofvogel, die in de zomermaanden op kleine zangvogels en libellen jaagt. Een nest

Bioscience Park

van boomvalken vinden is een uitdaging, want als de soort vanuit Afrika terugkomt dan zijn de bomen al ruim in het blad, of ze nestelen hoog in hoogspanningsmasten. En in de vestigingsfase proberen boomvalken een aantal nestplekken uit, voordat ze met broeden starten. Wanneer ze eenmaal broeden, dan zijn boomvalken heel stil en moeilijk waar te nemen.

Dankzij mijn werk op verschillende plekken in de regio, kom ik vaak op potentiële broedplaatsen van de Boomvalk. Dit jaar heb ik extra tijd gestoken in het vinden van een bezet nest. Van deze

zoektocht is een beknopt beeldverhaal gemaakt.

De meeste foto's zijn door mijzelf genomen

Een eerste bezet nest wordt gevonden (door André van Roon) in het Bioscience park in Leiden. In dit territorium hebben boomvalken in het verleden regelmatig gebroed. Voor het laatst in 2022. Maar dit jaar wordt het nest verlaten tussen 14 en 17 juni. Dit is een teleurstelling, maar nestverlating komt vaker voor bij roofvogels. Begin juli wordt het paar boomvalken voor het laatst waargenomen in het Bioscience park.

Op 22 mei zie ik, onderweg van werk naar huis, bij Leiderdorp een paar boomvalken op een hoogspanningsmast. Ik maak wat foto's en de weken erna speur ik alle masten in de omgeving af. Als je goed oplet dan zie je om de mast wel een nest zitten, veelal van (waarschijnlijk) zwarte kraaien. Op 7 juni trekt een nest in één van de masten mijn aandacht.

Twee dagen later, op 9 juni, zie ik op ditzelfde nest, van grote afstand, een Boomvalk zitten. Het nest zit heel hoog en is slecht zichtbaar vanaf de openbare weg. Alleen met een telelens, en door uitvergroten op een scherm, kan je zien dat het een Boomvalk is. Je kunt nog net het koppie zien. Het beste is dan toch enige tijd te posten en op voedseltransporten te letten. Het mannetje voert het vrouwtje terwijl ze zit te broeden.

Op 29 juni zie ik voor het laatst het vrouwtje op het nest. En dan wordt het stil.... Drie weken lang wordt er geen Boomvalk meer gezien of gehoord (door verschillende waarnemers!) Zou het dan toch een niet-bezet nest zijn? Door de werkgroep wordt contact opgenomen met de beheerder van de hoogspanningsmasten: Tennet.

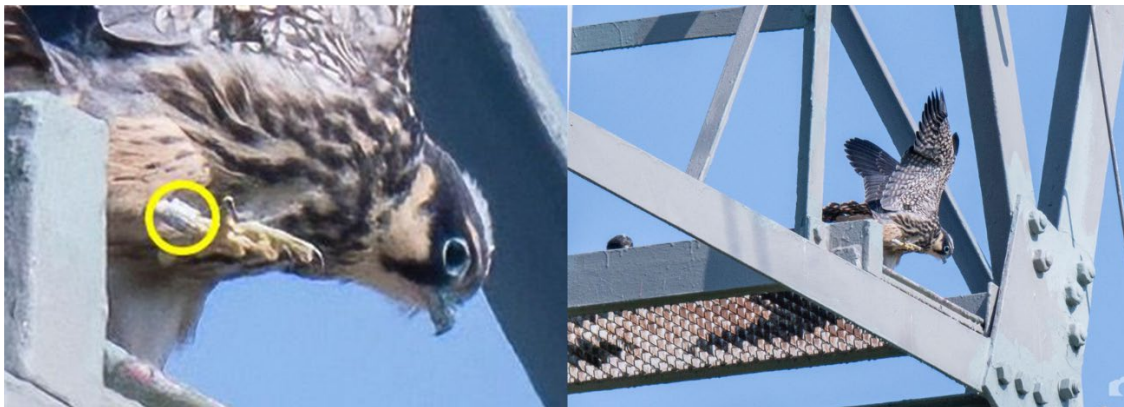
Foto Tennet

Een dag later, op 19 juli, controleren medewerkers van Tennet de mast. En dan...een verrassing! Een mooi nest met drie jongen, van een paar dagen oud! Op 31 juli gaan opnieuw twee medewerkers van Tennet de mast in. Dit heeft echter (onverwacht) nogal wat voeten in aarde. De boer van het land waar de hoogspanningsmast op staat, kan met veel moeite worden overtuigd om deze actie plaats te laten vinden. De klimmers treffen drie gezonde jongen aan, die worden geringd door Peter de Maagt.

Hierboven wat foto's van de ringactie. Van de pullen wordt de vleugellengte gemeten. Daarmee kan de leeftijd in aantal dagen worden vastgesteld, die was 12-14 dagen. Ze krijgen uiteraard een ring, en ze worden gewogen. Hiermee wordt een indruk verkregen over de conditie (die goed was). De jongen zijn nog te jong om het geslacht te kunnen bepalen; bij de Boomvalk is dat op basis van de onderdekstaartveren. Die zijn hier nog nauwelijks uitgegroeid. Na de gebruikelijke foto's worden de jongen weer teruggezet in het nest.

En dan komt de laatste fase van de monitoring van het broedsucces: de nacontrole. De nacontrole betekent dat in de gaten worden gehouden of de jongen ook inderdaad het nest verlaten. Op 17 augustus, de jongen zijn dan ca. 30 dagen oud, zitten ze al buiten het nest. De ring is goed zichtbaar (na uitvergroting) op de foto's.

Rond 21 augustus vliegen de jongen uit. Ze zijn erg levendig en bedelen voortdurend. De ouders houden de jongen nauwlettend in de gaten en vergjagen een Buizerd en een Bruine kiekendief die te dicht in de buurt van de mast komen. Op 28 augustus, exact 4 weken na het ringen, heb ik de onderstaande foto's gemaakt.

Het zoeken naar boomvalken en het monitoren van het boomvalkennest bij Leiderdorp was een mooie (en leerzame) ervaring. Na veel tijd en moeite toch nog succes! Nesten vinden blijkt dus erg lastig te zijn. Er zijn in de Leidse regio, naast dit nest, zeker drie succesvolle broedgevallen geweest dit jaar, die pas aan het licht kwamen door de rondvliegende bedelende pullen. Zoals bijvoorbeeld in het volkstuincomplex Ons Buiten bij de Merenwijk. Het zou fijn zijn als komend broedseizoen meer mensen tijd willen besteden aan het speuren naar territoria en nesten van deze fraaie en kwetsbare soort.

Met heel veel dank aan Tennet, die dit geheel belangeloos mogelijk maakte.

Gif in (roof)vogels: help ons bij het onderzoek

Door André van Roon en Peter Lindenburg

In De Takkeling (2023, nummer 3), het tijdschrift van de Werkgroep Roofvogels Nederland, schreef Hanneke Sevink dat het dringende noodzaak is om de effecten van gifstoffen op het leven van roofvogels (en de rest) vast te stellen en te begrijpen. Het gaat niet goed met onze 'vaste soorten' zoals Bruine kiekendief, Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk en Boomvalk en gifstoffen spelen hierbij een nog onbekende rol. Met name persistente en slecht wateroplosbare gifstoffen hopen zich door de voedselketen op in predatoren zoals roofvogels. Hierdoor worden roofvogels blootgesteld aan een waaier van gifstoffen (2022, Env. Int. 170: 107623) met onbekende (mengsel)effecten.

Bij het Kenniscentrum Leiden Centre for Applied Bioscience van Hogeschool Leiden analyseren we in het aankomend jaar bestrijdingsmiddelen in een aantal roofvogeleitjes. Deze eitjes zijn

door onze werkgroep het afgelopen seizoen verzameld tijdens na-controles van nesten. De resultaten geven een eerste indruk over de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in de leefomgeving van onze roofvogels. Mail André van Roon (roon.van@hsleiden.nl) als je ideeën hebt hierover (bijvoorbeeld over vervolgonderzoek).

In hetzelfde kenniscentrum gaan we onderzoeken hoeveel bestrijdingsmiddelen eigenlijk voorkomen in onze directe leefomgeving. Hiervoor gaan we uit heel Nederland niet-uitgekomen eieren en dode, jonge koolmezen verzamelen, die na afloop van het broedseizoen achterblijven in nestkasten. Die analyseren we dan op gif. Met verschillende partners doen we dat in het onderzoeksproject 'Meet de Mees - de koolmees als biomonitoring tool voor de verspreiding van bestrijdingsmiddelen'.

Je raadt het al, daarvoor hebben we jouw hulp nodig! Want als je je nestkasten schoonmaakt, kom je misschien wel dode jonge vogels of oude eieren tegen. Het onderzoek start in het voorjaar van 2025, maar meld je alvast aan via meetdemees@hsleiden.nl, dan word je op de hoogte gehouden van het project en ontvang je precieze uitleg over hoe je kunt helpen. Wil je er eerst wat meer over lezen? Dat kan hier:

<https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/onderzoek-bestrijdingsmiddelen-in-koolmeesnesten>

2021-04-25 12:47:41

Koolmezen zijn erg geschikt voor het onderzoek, want ze nestelen vaak in de buurt van mensen, zelfs in tuinen. Koolmees / Peter Lindenburg

Tamme Buizerd

Door Moor Handels

Sinds januari wordt er regelmatig een vrij tamme buizerd waargenomen in de omgeving Leiden-west/Oegstgeest. Het is een vrij (donker) bruine buizerd met een smalle lichte band horizontaal op de borst. De buizerd laat zich van dichtbij benaderen (niet dat dat de bedoeling is natuurlijk) of zoekt dat zelfs op als hij bijvoorbeeld kettingzagen hoort in het bos.

Ook een nabijgelegen BSO (kinderopvang) kreeg een jachtbezoek van de buizerd. Hij (of zij) ging vlakbij de kinderen op hoge uitkijk punten zitten en ving op een gegeven moment een rat. Waarschijnlijk is hij door het gewicht van die rat tegen een glazen deur aangevlogen want hij heeft 'm vervolgens laten vallen op de mat voor de deur. De buizerd vloog, vermoedelijk beduusd nog, tegen een boom. De medewerkers van de BSO dachten daardoor dat hij gewond was en belden de dierenambulance. Bij aankomst was de buizerd al hoger gaan zitten. De rat is meegenomen door de

dierenambulance i.v.m. de kinderen dus die heeft de buizerd helaas niet meer op kunnen peuzelen later. Het was een heel avontuur voor de kinderen.

Foto: medewerker van de BSO, Oegstgeest, maart 2024

Stichting Werkgroep Roofvogels Rijnland

De Werkgroep Roofvogels Rijnland, afgekort tot WRR, is van start gegaan op 1 januari 2023 als regionale groep van de Landelijke Werkgroep Roofvogels Nederland. Toen nog onder de bezielende driemanschap van Wil Tamis, Peter de Maagt en Tineke Zijp. Gaandeweg werden zij bijgestaan door andere vrijwilligers zoals bijvoorbeeld André van Roon, Freek Bleeker, Ralph van der Kooi en anderen. Met het groeien van het aantal vrijwilligers in de werkgroep neemt ook de hoeveelheid werk en kosten toe. Denk wat betreft het werk, -naast het veldwerk-, aan de nieuwsbrief, website, ledenadministratie, veldwerkplanning, maken en onderhouden van nestkasten (incl. werving hout, ijzerwaar, verf, regelen van opslag en klusdagen), verwerving subsidies en donaties, onderhouden van contacten in het veld etc.. Maar ook de kosten nemen navenant toe, denk daarbij aan de telescopische stokken met camera, maar ook de kosten van de website en materialen met name voor de nestkasten.

In de loop van de tijd klonk meer en meer in de actieve groep vrijwilligers de wens om de werkgroep een meer duidelijke en formele structuur te geven, met name in de vorm van een

stichting. Dit heeft bijv. het grote voordeel dat de werkgroep een eigen (zakelijke) bankrekening kan gaan krijgen, wat makkelijk en soms zelfs noodzakelijk is voor het verkrijgen van subsidies. Het gelukkige toeval wil nu dat in de actieve groep vrijwilligers iemand is, die kon helpen bij het opzetten en passeren van de statuten, noodzakelijk om een stichting te worden.

Op 10 juli van dit jaar in het MEC-Oegstgeest is de werkgroep officieel een stichting geworden (zie de foto). Zij heeft een bestuur van drie personen: voorzitter: Wil Tamis, secretaris: André van Roon en penningmeester: Peter de Maagt. Daarnaast is er een Adviesgroep, waarin naast het bestuur nu een achttal mensen deelnemen. Een belangrijke rol van de Adviesgroep is naast meedenken over de gang van zaken en plannen, ook te helpen met eerdergenoemde klussen. De Adviesgroep overlegt van tijdens het

veldseizoen maart tot en met juli elke eerste woensdag van de maand en vervolgens de eerste woensdag in november. Een keer per jaar, in november, wordt de samenstelling van de Adviesgroep geëvalueerd.

Naast de statuten wordt nu gewerkt aan een huishoudelijk regelement waarin een aantal zaken met name rond de Adviesgroep verder nog moeten worden uitgewerkt. Er moet nog veel werk worden verzet voor de stichting, naast het huishoudelijk regelement, per jaar een plan en begroting, het vinden van een kascontrolecommissie, het formuleren van een visie (nodig voor het krijgen van de ANBI-status), verwerven van subsidies en donaties om de kosten voor de stichting te dekken (KvK, bankrekening e.d.), het aanpassen van de website (plaatsen van statuten e.d.).

Donaties

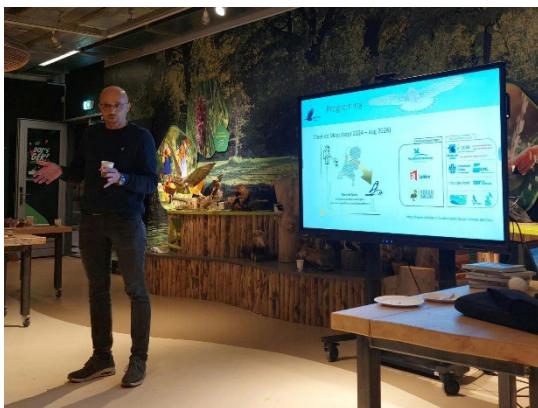
Voor ons werk maken we veel kosten die we vaak uit eigen zak betalen. Dat doen we graag, maar daar zit met het groeien van de groep en het worden van een stichting een grens voor ons aan. Daarom hier een oproep voor mensen die een donatie kunnen en willen doen. Zolang we nog een eigen bankrekening hebben, gaat dat via het bankrekeningnummer van de landelijke Werkgroep Roofvogels Rijnland. Uw bijdrage wordt zeer gewaardeerd! Doneren kan door overmaken op IBAN NL59INGB0000532846 ten name van Stichting Werkgroep Roofvogels Nederland, o.v.v. donatie Werkgroep Roofvogels Rijnland (dat laatste is belangrijk, want anders komt het geld niet bij onze werkgroep terecht....). De Stichting Werkgroep Roofvogels Nederland staat bij de belastingdienst geregistreerd als een algemeen nut beogende instelling (ANBI).. Deze donaties zijn daarmee aftrekbaar voor de belasting.

Eindejaarsbijeenkomst 11 oktober 2024

De eindejaarspresentatie 2024 was op 11 oktober in het MEC-Leiderdorp. Het was een zeer geslaagde avond waar ongeveer 55 enthousiastelingen gezellig bij elkaar kwamen om te luisteren naar de resultaten van de werkgroep in 2024. Wil Tamis had een duidelijke samenvatting gemaakt en ook de nadruk gelegd op de verschillen met vorig jaar.

Marcel Slaterus) voor twee nieuwe nesten van de Havik (en Marco van der Ing heeft zelfs drie nesten van Havik aangedragen, die heeft zijn prijs later thuis ontvangen!). De bijdragen van Gijs van der Voet over de boomvalken was ook zeer interessant. Peter de Maagt had een prachtige compilatie gemaakt

Buizerds in het Bentwoud. Deze gaan niet achter de weidevogel in de omgeving aan, maar foerageren met name langs de spoorlijn nabij het gebied. Tenslotte maakte André van Roon duidelijk dat je volgend jaar zeker terug moet komen om de resultaten te zien van het onderzoek naar gif in mezen ("Meet de Mees") en in roofvogels. Met dank aan alle sprekers en in het bijzonder aan het MEC-Leiderdorp voor het beschikbaarstellen van de ruimte!

Tijdens zijn presentatie werden nog een aantal prijzen uitgereikt, nl. De Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels van Rob Bijlsma, aan Gijs van der Voet voor het vinden en monitoren van het eerste nest van een Boomvalk voor onze groep, aan Petra Vastenhouwer (samen met Anneke Welsch en

van beelden en verhalen van al het onderzoek en verhalen daarbij en van alle mensen die geholpen hebben daarbij, in het bijzonder de klimmers. In de pauze was er een overdaad aan zelfgemaakte taart. Dank aan alle makers!

Jaap Meere van StaatsBosBeheer zette uiteen over zijn werkgebied Bentwoud en over de samenwerking met de werkgroep, in het bijzonder de resultaten van het zenderen van broedende

Agenda:

30 November 2024	Kluzaterdag
Januari 2025	Eropuit trekken om nesten te zoeken
31 Januari 2025	Start bijeenkomst
Januari/Februari 2025	Eropuit trekken om nesten te inventariseren
Februari/Maart/April 2025	Eropuit trekken om te inventariseren of er al baltsgedrag plaatsvindt

Wij zijn op zoek naar:

- Wildcamera's om opnames te maken en de vogels 's nachts te kunnen volgen, zonder al te veel verstoring.
- IP Beveiligings camera's.
- Het verzorgen van drukwerk zoals visitekaartjes en promotiemateriaal.
- Het ter beschikking stellen van bootjes op de Kagerplassen over te varen om op zoek te gaan naar Kiekendieven.
- Verf en ijzerwaren

Bijzonder Bedankjes.

Wij willen Leo van der Valk en Cees Dekker van Alblas Hout in het bijzonder bedanken voor de bijzonder fijne samenwerking.

Leo van der Valk stelde zijn ruimte beschikbaar om te klussen en we mogen ook zijn werkplaats gebruiken als opslagplaats voor nestkasten. Hij zorgt er ook voor dat we een constante stroom van houtsnippers voor de nestkasten krijgen.

Net als vorig jaar heeft Cees Dekker gezorgd dat we vaak op maat gezaagd hout krijgen voor nestkasten.

Verder hebben dit jaar ook hulp en bijdragen gekregen van

Vergunst Technische Infra B.V. Arnout Verheij

Ook deze feiten behoorden tot het afgelopen seizoen

- Vieze en natte voeten
 - Met een super fitte 80-jarige in een Canadese Kano roeien naar een kiekendief nest, en met een andere super fitte 85 plusser met een ladder over de sloot geklommen
 - Peter de Maagt is geslaagd als ringer! Gefeliciteerd, een waardevolle toevoeging voor de Werkgroep
 - Succesvolle samenwerkingen gestart met enkele nestkastenwerkgroepen rond Woubrugge en Rijpwetering en met enkele organisaties en gemeentes in het Rijnland gebied.
 - Voorts zijn er vele lezingen gehouden voor verschillende clubs in onze omgeving.
-

Kluszaterdag 30 november 2024

Op zaterdag 30 november van 13:00 – 17:00 worden een aantal nestkasten in elkaar worden gezet: zes torenvalkkasten en vijf bosuilkasten en een aan te passen kerkuilkast. De werkzaamheden zijn bij het MEC-Oegstgeest (IJsclub Oegstgeest, Oegstgeesterweg 43, 2341NZ Oegstgeest). De voorbereidingen daarvoor (zagen, sealen, verven) is nu bezig. We hebben dan handige handjes nodig om de kasten in elkaar te zetten (of aan te passen), maar ook lange schroeven, haakjes, accuschroefmachines, cirkelzaag, afdek materiaal, en uiteindelijk transport naar de opslag. Later deze winter/voorjaar zullen de kasten worden opgehangen. Voor koffie, thee en koek wordt gezorgd. Als je wilt komen helpen, graag!

SAVE THE DATE: Startbijeenkomst 2025

Op vrijdagavond 31 januari 2025 houden wij weer een bijeenkomst om goed uit de startblokken te gaan voor het nieuwe broedseizoen. Deze avond wordt ook gehouden in het MEC-Leiderdorp en begint om 19:30 u, inloop vanaf 19:00 u, tot 21:30 u. Voor de pauze zullen we het met name hebben over het veldwerk. Hiervoor is door een aantal van ons een simpele instructie gemaakt, waar op te letten? Daarnaast is het plan om een opdeling in gebieden te presenteren, om het veldwerk gemakkelijker en inzichtelijker te maken. Na de pauze gaan we in op nestkaarten, en dan met name op de problemen die jullie zijn tegengekomen bij het veldwerk in 2024.